

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน
ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*

Development of a Non-Formal Education Program to Enhance the Ability of
Evaluators to Evaluate Internal Educational Quality at the Curriculum Level
of Kasetsart University

¹นงนาฏ พัวประเสริฐ, จุฬารัตน์ วัฒนะ และ พนิท เข้มทอง

¹Nongnart Puaprasert, Jularat Wattana and Panit Khemthong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nongnart.pua@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้แนวคิดโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle และการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีดังนี้ 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 2) การระบุเนื้อหาสาระ 3) การวางแผนการเรียนรู้ 4) การนำผลการเรียนรู้ไปทดลองใช้ 5) การประเมินผลโปรแกรม 2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ คลิปที่ 1 หลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning: OBE) คลิปที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และคลิปที่ 3 ความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment) พบว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน 3. ความพึงพอใจของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57

คำสำคัญ: การศึกษานอกระบบ; ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร; ความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

Abstract

The research article aimed at developing a non-formal education program to enhance the ability of evaluators to evaluate internal educational quality at the curriculum level. The study used a developmental research strategy, using Boyle's institutional programs and self-learning approaches. The sample used for the study included 25 evaluators for evaluating the educational quality at the curriculum level of Kasetsart University, who were selected using purposive sampling. The tools used were a questionnaire and test. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

From the study, the following results were found: 1) The development of a non-formal education program to enhance the ability of evaluators to evaluate internal educational quality at the curriculum level at Kasetsart University includes the following components: (1) defining the target group; (2) determining the content; (3) developing learning plans; (4) implementing and experimenting with the outcomes; and (5) evaluating the program outcomes. 2) The learning achievements of self-learning through online media, which consists of three clips—'Curriculum in Educational Management Centered on Outcome-Based Learning (OBE),' 'Bloom's Taxonomy Learning Theory,' and 'Constructive Alignment'—revealed that post-test scores were higher than pre-test scores. 3) The evaluators' satisfaction with the development of a non-formal education program aimed at enhancing their ability to evaluate internal educational quality at the curriculum level at Kasetsart University was rated at the highest level, with a mean score of 4.57.

Keywords: Non-Formal Education; Educational Quality Evaluators at the Curriculum Level; Ability of Internal Educational Quality Evaluators at the Curriculum Level

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา โดยที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ว่าด้วยเรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (Office of the Higher Education Commission, 2014) โดยมีการกำหนดให้การประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน

สำหรับแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการนั้นต้องมีการดำเนินการเป็นประจำทุกปี ซึ่งหลักสูตรสามารถแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรหรือผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ขึ้นทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มาประเมินหลักสูตร และผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรที่ดี จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ระดับหลักสูตร มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการประเมินคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างดี เข้าใจบริบทของสถานศึกษาและมีทักษะการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินแบบองค์รวมเป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพ เรียบร้อย ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สุขุมรอบคอบ และมองโลกในแง่ดี ตรงต่อเวลา มีทักษะในการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะอย่างชัดเจนและตรงประเด็น และจัดทำรายงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และอุทิศตนในการปฏิบัติงาน ได้เต็มศักยภาพ มีความเชื่อมั่นในระบบประกันคุณภาพการศึกษา และมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาและเจตคติที่ดีต่อการประเมิน (Office of the Higher Education Commission, 2014)

ดังนั้น เพื่อให้การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสอดคล้องกับองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษา 2557 รวมทั้งมีผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในเชิงคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน และมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาคุณภาพ ดำเนินการจัดโครงการอบรมผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ขึ้นทุกปี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในให้แก่ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร ที่มีความสนใจทำหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร อันจะนำไปสู่การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งส่งเสริมให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีความเข้มแข็ง (Quality Assurance Office Kasetsart University, 2015) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้แนวปฏิบัติ ทักษะในการทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน นอกจากนี้เพื่อให้ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร สามารถทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีประสิทธิภาพและสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานของหลักสูตรได้อย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้กำหนดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาผู้ประเมินใหม่ และทบทวนผู้ประเมินที่เคยผ่านการอบรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้บริหารระดับคณะ ภาควิชา สาขาวิชา หรืออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรให้พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร พร้อมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินการตามหน้าที่หรือสิ่งที่มอบหมายได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งทบทวนความเข้าใจวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ให้กับผู้ประเมินตามเกณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้หลักสูตรของคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นแนวทางในการจัดฝึกอบรมให้กับผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะอนุกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา เป็นวิทยากรในการจัดฝึกอบรม ซึ่งรูปแบบ

การฝึกอบรมที่ผ่านมา มีขั้นตอนและกระบวนการหลัก ๆ ได้แก่ การจัดให้มีการประเมินความรู้อ่อนเข้าร่วมอบรม การบรรยายและอภิปรายระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในระดับหลักสูตร การจัดกลุ่มเพื่อฝึกปฏิบัติและระดมความคิดเห็นจากกรณีศึกษา การสรุปผลการประเมิน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร และการประเมินความรู้ภายหลังการเข้าร่วมอบรม

และจากรายงานผลการอบรมเชิงปฏิบัติการวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เสนอแนะในแบบประเมิน โครงการฝึกอบรมดังกล่าวว่า เนื้อหาในการจัดอบรมค่อนข้างมาก เวลาในการจัดที่อัดแน่นมากเกินไป กรณีศึกษาที่นำมาทบทวนบางครั้งไม่ตรงกับบริบทของการประเมิน รวมถึงลักษณะการจัดที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของอาจารย์ที่มีภาระงานค่อนข้างมาก และการจัดฝึกอบรมทบทวนผู้ประเมินคุณภาพภายในทุกปีมีการจัดเพียงปีละ 1 ครั้ง รูปแบบการดำเนินการไม่ส่งเสริมต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการคิดเพื่อการตัดสินใจผลการประเมินเพื่อให้มีความแม่นยำถูกต้องและเขียน รายงานผลการประเมินได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากข้อมูลป้อนกลับแบบสอบถามการประเมินคุณภาพของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และจากผู้รับการประเมินฯ พบว่า ผู้ประเมินคุณภาพ การศึกษาภายในยังขาดทักษะ ความสามารถในการพิจารณา ประเมิน และตัดสิน รวมถึงการเสนอแนะสิ่งที่ ควรทำและวิธีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจากข้อจำกัดต่าง ๆ จากรูปแบบการฝึกอบรม และความต้องการ เรียนรู้ของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และผู้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมและการเสริมสร้างความสามารถ ของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร เป็นสำคัญ ซึ่งอย่างไรก็ตามบริบทของการอบรมเพื่อ การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ไม่เพียงแต่การให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน หรือแม้กระทั่งตีความการดำเนินการอย่างพินิจพิเคราะห์ใคร่ครวญ เพื่อการตัดสินใจผลการดำเนินการอย่างแม่นยำถูกต้อง แต่การประเมินในมิติของการพัฒนาให้เกิดคุณภาพ เพื่อการประกันคุณภาพ จะต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้ได้รับการประเมินได้เห็นทิศทางการพัฒนาตนเอง มิใช่เพื่อ การนำไปสู่ผลลัพธ์หรือเป้าหมายตัวชี้วัด แต่เป็นการตระหนักในการพัฒนากระบวนการในการพัฒนาตนเอง เป็นการเสริมพลัง (empower) ให้กับผู้รับการประเมินให้สามารถประเมินตนเองเห็นปัญหาและกระบวนการ แก้ปัญหาและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Suchiva, 2018)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาด้วยการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในการจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีประสิทธิภาพย่อมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลาย องค์ประกอบและมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นวิทยากร ผู้สอน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหา กิจกรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (Rattanubon, 2008) สำหรับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการนำตนเองของผู้เรียนโดยเฉพาะผู้ใหญ่ มีความจำเป็นต้องเตรียม ตัวเพื่อรับมือและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การเตรียมตัวของผู้ใหญ่ จึงต้องมีการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาให้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (Phothisuwan, 2009) และการเรียนรู้ของมนุษย์ การคิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การพัฒนาให้เกิด กระบวนการคิด จึงต้องมีบุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการพัฒนาการคิดและการวัดและประเมินการคิด (Hudgins, 1977) ดังนั้น ทักษะการคิดจึงเกี่ยวข้องกับการรับรู้สิ่งต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบที่ง่าย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด

(Thinking skills) จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดกับบุคคลทุกคน เพื่อทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ หลากหลายมิติ และทิศทาง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสามารถกระทำได้โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้น มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา (Thongwiset, 2002) ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ซึ่งอยู่ในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะความคิดที่ดีและถูกต้อง เพื่อให้การตัดสินผลการดำเนินการประเมินคุณภาพหลักสูตร เป็นไปอย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล

ในการพัฒนาผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตร การตัดสินผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรอย่างเหมาะสม และการเขียนข้อเสนอแนะทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร คือ การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหา เป็นการใช้ข้อมูลและการแก้ปัญหาเพื่อช่วยตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เกี่ยวกับสิ่งที่จะทำหรือเชื่อมโยงต่อไป ทั้งนี้มีหลักฐานจากการวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนความคิดที่ว่า คนเราสามารถเรียนรู้ วิธีคิดในการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาได้ กฎต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม การใช้เหตุผลในการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ ฝึกได้ การฝึกจะช่วย ให้คนเราคิดหาสาเหตุที่ซ่อนเร้นไว้ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมียุทธวิธีหลายอย่าง (Strategies) ที่ช่วยให้เราคิด เชิงวิเคราะห์ ประเมินปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

จากข้อจำกัดและผลลัพธ์จากการจัดฝึกอบรมผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรทุกปีที่ผ่านมา และจากการศึกษากรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Noppakhun, 2003) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอ “โปรแกรมการศึกษานอกระบบ” ซึ่งเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นภายใต้การมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย และคำนึงถึงความต้องการเป็นพื้นฐาน มุ่งวัดความรู้ความชำนาญในเนื้อหา และพัฒนาการเรียนรู้ทั้งระดับบุคคล และระดับกลุ่ม นอกจากนี้การศึกษานอกระบบ ยังมีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้หลากหลายอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะรูปแบบ เนื้อหา การเรียนการสอน ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผล ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม เพื่อให้บุคคลแต่ละกลุ่มมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ค่านิยมที่ดี มีโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเป็นการศึกษาที่มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle (1981) มาออกแบบโปรแกรม เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ตามโปรแกรมที่ได้วางไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกลุ่มผู้เรียน 2) ระบุเนื้อหาวิชา 3) วางแผนการสอน 4) นำแผนการสอนไปปฏิบัติ และ 5) การประเมินโปรแกรม ทั้งนี้ ในการออกแบบโปรแกรมผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Knowles, 1975) ตามความต้องการในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy มาพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรมีความสามารถในการคิด ซึ่งมีกระบวนการคิดที่มีเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริง การเปลี่ยนแปลงใหม่ เป็นการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และมีเหตุผลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยการอาศัยหลักฐานที่มีเหตุผลและประสบการณ์ของตนเองมายืนยันการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือลงมือกระทำ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการประเมินที่จำเป็นหรือที่ยังพบว่าเป็นจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตร การตัดสินผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรอย่างเหมาะสม และการเขียนข้อเสนอแนะทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาทำวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร รวมถึงสามารถใช้โปรแกรมดังกล่าวเพื่อทบทวน และเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาการ (Developmental Research) ในการออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้แก่ แนวคิดการศึกษานอกระบบ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle (1981) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking Skills) ความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

เข้าร่วมสังเกตการณ์โครงการและกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การทบทวนวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสัมภาษณ์วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจวิธีการและแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร โดยกำหนดคุณสมบัติสำหรับการคัดเลือกตัวอย่าง คือ ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และมีประสบการณ์ ทำหน้าที่กรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร จำนวน 25 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ด้วยการกำหนดเนื้อหา และออกแบบสื่อการเรียนรู้ผ่านคลิปวิดีโอ 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 หลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning: OBE) เรื่องที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และเรื่องที่ 3 ความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment)

2) สร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยสร้างชุดของคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ โดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของสื่อออนไลน์ และข้อคำถามเพื่อทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เมื่อดูคลิปวิดีโอ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงสื่อออนไลน์ และแบบทดสอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ต่อการสร้างสื่อสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวัด ดังนี้

1) แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลัง (Pre-Post Test) ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์

2) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อสื่อสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 7 สรุป ผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation of the Research Results)

ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประกอบด้วยองค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน ได้แก่ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้เรียน การกำหนดเนื้อหาวิชา การกำหนด แนวทางการเรียนการสอน การนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัติ และการประเมินผลโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรม การศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร โดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ และทดสอบ ความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน (pre-test) และหลังเรียน (post-test) และสอบถามความคิดเห็นจาก กลุ่มตัวอย่างต่อสื่อสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างความสามารถของผู้ประเมิน คุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพ การศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในการศึกษานอกระบบ ได้แก่ ทฤษฎีแอนดราโทจี แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ และดำเนินการออกแบบ โปรแกรมตามกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle (1981) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 2) กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้อยู่ 3) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) นำแผนการเรียนรู้ ไปลงมือปฏิบัติ 5) การประเมินผลโปรแกรม โดยผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาสภาพแวดล้อม วิเคราะห์

ความต้องการ เพื่อกำหนดเนื้อหา ความรู้ของโปรแกรม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลให้มีความสามารถทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งพบว่า ขั้นตอนที่ 1 ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อการเตรียมความพร้อมด้านการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาลักษณะของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยความต้องการ และความสามารถเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความต้องการและปัญหา ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และวิทยากรผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร กำหนดหัวเรื่อง และสรุปเนื้อหาการนำเสนอให้มีความกระชับและน่าสนใจ ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวิธีการเรียนการสอน ตามความต้องการของผู้เรียน ให้เกิดความยืดหยุ่นทั้งด้านเวลา สถานที่ โดยมุ่งเน้นให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ มาเป็นการกระตุ้นความสนใจให้เกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการทบทวนความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรม ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จากการเปรียบเทียบวัดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาก่อนและหลังเรียน และสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบที่พัฒนา

และจากการทำการทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลัง (Pre - Post Test) เรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร จำนวน 25 คน ผ่านการดูคลิปวิดีโอ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 หลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning: OBE) เรื่องที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และเรื่องที่ 3 ความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment) พบว่า ผลคะแนนทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ก่อนและหลังดูคลิปวิดีโอเรื่องหลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning : OBE) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment) พบว่าคะแนนทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกข้อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังดูคลิปวิดีโอเกี่ยวกับหลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning : OBE) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment)

คำถาม	จำนวนผู้ตอบถูก (N = 25 คน)			
	ก่อนการทดสอบ		หลังการทดสอบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อที่ 1	15	60.00	18	72.00
ข้อที่ 2	13	52.00	19	76.00
ข้อที่ 3	17	68.00	24	96.00
ข้อที่ 4	12	48.00	21	84.00
ข้อที่ 5	5	20.00	7	28.00
ข้อที่ 6	13	52.00	16	64.00
ข้อที่ 7	21	84.00	25	100.00
ข้อที่ 8	18	72.00	20	80.00

คำถาม	จำนวนผู้ตอบถูก (N = 25 คน)			
	ก่อนการทดสอบ		หลังการทดสอบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อที่ 9	10	40.00	14	56.00
ข้อที่ 10	12	48.00	13	52.00

ในการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่เข้ารับการทดสอบตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.=0.57)

โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ทุกรายการ ได้แก่ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับการรับรู้ในการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร สื่อช่วยให้ผู้ฟังมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร หัวเรื่องมีความสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และ สื่อนำเสนอเหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้ประเมินคุณภาพ ระดับหลักสูตร เกิดการเรียนรู้ที่กำหนดได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49; $\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.57; $\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.58 และ $\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.59 ตามลำดับ) สำหรับด้านระยะเวลาการนำเสนอมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.65) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลรายข้อของความพึงพอใจหลังการดูคลิปวิดีโอของกลุ่มทดลอง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. หัวเรื่องมีความสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร	4.60	0.58	มากที่สุด
2. เนื้อหา มีความเหมาะสมกับการรับรู้ในการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร	4.64	0.49	มากที่สุด
3. สื่อนำเสนอเหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้ประเมินคุณภาพ ระดับหลักสูตร เกิดการเรียนรู้ที่กำหนดได้	4.52	0.59	มากที่สุด
4. ระยะเวลาการนำเสนอมีความเหมาะสม	4.44	0.65	มาก
5. สื่อช่วยให้ผู้ฟังมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร	4.64	0.57	มากที่สุด
รวม	4.57	0.57	มากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังภาพที่ 1

Figure 1: Development of A Non-Formal Education Program to Enhance the Educational Quality Assessment Ability of Curriculum Level Internal Assessors of Kasetsart University

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการการเรียนรู้ของผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ได้แก่ กลุ่มผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ที่ผ่านการอบรมและเคยทำหน้าที่ประธานหรือกรรมการประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร และกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร ที่ผ่านการอบรม แต่ยังไม่เคยทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ องค์ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรในบริบทของการจัดการศึกษาที่ยึดผลลัพธ์เป็นหลัก (Outcome Base Learning : OBE) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom's Taxonomy และความเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ (Constructive Alignment)

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน สร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความยืดหยุ่นทั้งด้านเวลา สถานที่ในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 นำแผนการเรียนรู้ไปลงมือปฏิบัติ เป็นการนำผลการเรียนรู้ไปทดลองใช้ ทดสอบการใช้ โปรแกรม วัดทักษะความรู้ ความเข้าใจ และความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรม เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน จากการเปรียบเทียบผลการวัดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา ก่อนและหลังเรียน ซึ่งผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตรสามารถประเมินความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง และสามารถตรวจสอบความเข้าใจ ที่ถูกต้อง และสามารถพัฒนาปรับปรุงความรู้ ความเข้าใจให้ถูกต้องได้ตลอดเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ ประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร พบว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบเป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนา ความสามารถของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งสามารถทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบหรือการฝึกอบรมทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบที่มีการจัดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์กับเวลา และสถานที่ รวมถึงมีรูปแบบตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมของ Boyle (1981) ที่ได้ นำเสนอหลักการพัฒนาโปรแกรมและกระบวนการพัฒนาโปรแกรม เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วยการสร้างพื้นฐานทางปรัชญา หรือความเชื่อ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการ พัฒนาโปรแกรม การวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้จัด ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความยืดหยุ่นของการวางแผน วิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม สำหรับกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบที่นำมาใช้ ได้แก่ ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ตามความต้องการของผู้เรียน โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นการนำเสนอเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน รวมถึงการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ให้มีความ กระชับ และน่าสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเอง สอดคล้อง กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) ตามผลการวิจัยของ Coleman-Brown (1999) ซึ่งพบว่า ผู้เข้าอบรมผ่านเว็บโดยใช้หลักสูตรแบบเรียนด้วยการนำตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี คือ คะแนน การทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทดลองค่อนข้างมาก และมีความพึงพอใจ ในระดับมากต่อการฝึกอบรมผ่านเว็บ และการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และ ทบทวนเนื้อหาความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมถึงการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ช่วยให้การเรียนง่ายและสะดวกขึ้น โดยเฉพาะการจัดการเวลาและการฝึกฝนเพื่อทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Podaphol (2020) ได้อธิบายไว้ว่า การเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามา ช่วยทำการสอน นอกจากนี้ความหมายอีกในหนึ่งยังหมายถึง การเรียนทางไกล การเรียนผ่านเว็บไซต์ อีกด้วย

สอดคล้องกับ Calder, and McCollum (1998) กล่าวว่า คำจำกัดความโดยทั่วไปของการเรียนรู้แบบเปิดคือ การเรียนรู้ตามเวลา ตามความต้องการ และสถานที่ของตนเอง

สรุป

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพ การศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร เป็นต้นแบบการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และอาจารย์ประจำ หลักสูตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร และเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมิน คุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อ ออนไลน์หรือคลิปวิดีโอ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบที่เป็น เรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ซึ่งเป็นความต้องการเรียนรู้ ของผู้เรียนหรือผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร รวมถึงความสามารถใช้โปรแกรมดังกล่าวเพื่อทบทวน และเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินคุณภาพ การศึกษาของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ควรพัฒนากิจกรรมที่ฝึกทักษะการเขียน ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ให้เหมาะสมกับ ความต้องการของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในแต่ละประเภท ได้แก่ กลุ่มผู้อบรมใหม่เพื่อสามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร และกลุ่มผู้อบรมทบทวนการเป็นผู้ประเมินคุณภาพ ภายใน ระดับหลักสูตร หรือกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเพื่อต้องการวิเคราะห์และจัดทำรายงานการประเมินตนเองได้ ถูกต้อง และกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตร เพื่อให้ตรงตาม ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ประเมินแต่ละประเภท

References

- Bolye, P. (1981). *Planning Better Program*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill College.
- Calder, J., & McCollum, A. (1998). *Open and Flexible Learning in Vocational Education and Training*. London: Kogan Page.
- Coleman-Brown, M. (1999). *The Dynamics of Self-Directed Learning*. *Journal of Educational Research*, 12(3), 45-58.
- Hudgins, B. B. (1977). *Learning and Thinking*. (1st ed.). Illinois: F.E. Peacock Publishers.

- Kittibuntoon, S. (2001). *A Development of Non-formal Education Programme Based on Boyle's Concept at the Training School for Girl of Banpranee*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Knowles, M. (1975). *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. (1st ed.). Chicago: Association Press.
- Noppakhun, A. (2003). *Conceptual Framework for Developing Participatory Programs in Non-Formal Education*. (1st ed.). Bangkok: Chuanpim.
- Office of the Higher Education Commission. (2014). *Manual for Internal Educational Quality Assurance Higher Education*. (3rd ed.). Bangkok: Parbpim.
- Phothisuwan, C. (2009). *Non-Formal Education: Learning and Teaching Adults*. (1st ed.). Bangkok: Kasetsart University.
- Podaphol, Ch. (2020). *Online Learning Management: New Normal of Education*. Retrieved June 10, 2023, from <https://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/>
- Quality Assurance Office Kasetsart University. (2015). *Manual for Internal Educational Quality Assurance Course level Kasetsart University*. (1st ed.). Bangkok: Saha Pracha Panich.
- Rattanubon, A. (2008). *Learning and Organizing Activities for Adults*. (1st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Suchiva, S., Na-Songkhla, J, & Panjamawat, T. (2018). Research to Develop Models and Methods for Developing External Evaluators Competencies. *Journal of Research Methodology*, 31(3), 257-279.
- Thongwiset, W. (2002). *The Effect Teaching and Learning Activities Emphasizing Critical Thinking Process for Science*. (Master's Thesis). Khon Kaen University. Khon Kaen.